

Література

1. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 7 грудня 2000 р. № 2121 – III. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://www.rada.gov.ua>
2. Банківські операції: Підручник/ А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін./ За ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Мороза. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 476 с.
3. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: Підручник. – 2-ге вид. доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с.
4. Кльоба Л.Г. Управління банківською інвестиційною діяльністю: Монографія/ За ред. д-р екон. наук, проф. С.К. Реверчука. – Львів: Тріада плюс, 2007. – 194 с.
5. Вовчак О.Д. Банківська інвестиційна діяльність в Україні. – Львів: Вид-во Львівської КА, 2005. – 544 с.
6. Кузнєцова А.Я. Фінансування інвестиційно-інноваційної діяльності: Монографія/ Ін-т економічного прогнозування НАН України. – Львів: ЛБІ НБУ, 2005. – 367 с.
7. Любунь О.С., Грушко В.І. Фінансовий менеджмент у банку: Навч. посіб. – К.: Вид. дім "Слово", 2004. – 296 с.
8. Пшик Б.І. Інвестиційне кредитування: Навч. посіб. – Львів: ЛБІ НБУ, 2005. – 291 с.
9. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. – 3-те вид., випр. і доп. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2000. – 587 с.
10. Головка А.Т., Грушко В.І., Денисенко М.П. та ін. Система банківського менеджменту: Навч. посіб. за ред. О.С. Любуни та В.І. Грушко. – К.: Фірма "ІНКІОС", 2004. – 480 с.

УДК 658.0:336

Аспір. І.С. Козій¹ – Львівська КА

МІСЦЕ І ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СТРУКТУРІ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ

Визначено місце фінансового забезпечення в структурі фінансового механізму на основі аналізу існуючих підходів до трактування цих понять. Розглянуто суть фінансового забезпечення як складової фінансового механізму.

Post-graduate I.S. Koziy – L'viv commercial academy

Place and role of financial providing in structure of financial mechanism

The place of the financial providing in the structure of financial mechanism on the basis of analysis of existing is definite approaches to interpretation of these notions. Essence of the financial providing is considered as a constituent of financial mechanism.

Вступ. Ефективність підприємницької діяльності, забезпечення високих темпів її розвитку в умовах переходу до ринкових відносин значною мірою визначається рівнем її фінансового потенціалу. Множина питань, пов'язаних з фінансовим забезпеченням підприємницької діяльності, вимагає ґрунтовних знань теорії і практичних навичок в області обґрунтування фінансової стратегії, вибору ефективних форм розвитку активів і капіталу, розробки цілеспрямованої інвестиційної програми та інших. Фінансове забезпечення значною мірою визначає ефективність функціонування суб'єктів господарювання будь-якої галузі економіки.

Поставка завдання, мета статті. Метою статті є узагальнення теоретичних підходів до окремих проблем фінансового забезпечення підприємницької діяльності, розроблення і представлення авторського підходу до трактування поняття і суті основних складових цього явища. Досягнення

¹ Наук. керівник: проф. Г.Я. Аніловська, д-р екон. наук – Львівський ДУ внутрішніх справ

мети забезпечується розв'язком таких завдань: визначення ролі і місця фінансового забезпечення в структурі фінансового механізму; інтеграція основних напрямів розвитку фінансового забезпечення підприємницької діяльності; визначення логічної послідовності дій в процесі фінансового забезпечення підприємництва.

Результати. Фінансове забезпечення є одним із складових елементів фінансового (фінансово-кредитного) механізму поряд з управлінням фінансовою діяльністю, фінансовим регулюванням, фінансовим плануванням і прогнозуванням та іншими.

Фінансовий механізм: поняття, структура, призначення в економічній літературі, наукових дослідженнях трактуються по-різному. Акценти просягаються залежно від того, в контексті вирішення яких завдань їх розглядають. Багато науковців розглядають фінансовий механізм як систему управління фінансами, інші – через використання фінансових методів і важелів. Можна знайти і поєднання цих двох підходів як сукупності економіко-організаційних і правових форм і методів створення та використання фондів фінансових ресурсів, управління фінансовою діяльністю.

Щоб сформувати авторський підхід до трактування поняття фінансовий механізм і визначити місце в ньому фінансового забезпечення, проаналізуємо основні, з нашої точки зору, наявні тенденції в цій області.

Група науковців, серед яких С.Я. Огородник, В.М. Федосов, В.М. Опарін, вважають, що до фінансово-кредитного механізму входять дві підсистеми: фінансово-кредитне забезпечення і фінансово-кредитне регулювання [12, с. 146]. В.К. Сенчаков у своїй науковій праці "Финансы, денежное обращение и кредит" відзначає, що фінансово-кредитний механізм поділяється на три підсистеми, а саме: фінансово-кредитне планування, фінансово-кредитні важелі, організаційні структури і правовий режим фінансово-кредитної системи [13, с.19].

Водночас, на думку О.Д. Василика, фінансовий механізм є "сукупністю форми і методів створення та використання фондів фінансових ресурсів з метою забезпечення різних потреб державних структур, господарських суб'єктів і населення" [1, с.104].

Іншою ознакою у виділенні складових фінансового механізму користується І.Г. Сокириська, яка поділяє фінансовий механізм на зовнішній (державного регулювання) і внутрішній (внутрішньогосподарський) та вважає, що фінансовий механізм підприємства – це "сукупність форм і методів зовнішнього і внутрішнього впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства, призначених для підвищення ефективності фінансових результатів виробництва" [11, с. 91]. Нею запропоновано виділяти окремі елементи впливу фінансового механізму на фінансово-господарську діяльність підприємства такі як механізм фінансового забезпечення, формування структури капіталу, планування і бюджетування, балансування грошових потоків.

А.М. Поддєрьогін фінансовий механізм розглядає з точки зору фінансового менеджменту і дає таке визначення: "Фінансовий механізм підприємства – це система управління фінансами, призначена для організації взаємодії фінансових відносин і грошових фондів з метою оптимізації їхньо-

го впливу на кінцеві результати його діяльності" [8, с. 18]. Як складові фінансового механізму автор виділяє фінансові методи і важелі, а також правове, нормативне й інформаційне забезпечення.

У своїй науковій праці О.М. Ковалюк вважає, що "фінансовий механізм – це система фінансових форм, методів, важелів та інструментів, які використовують у фінансовій діяльності держави і підприємства за відповідного нормативного, правового та інформаційного їхнього забезпечення, а також за відповідної фінансової політики на мікро- і макрорівні" [3, с. 22].

Враховуючи позиції науковців стосовно трактування поняття "фінансового механізму", суть яких зводиться до того, що за допомогою фінансового механізму в процесі управління фінансами підприємств досягається забезпеченість їх необхідними фінансовими ресурсами, ми виділили один із головних елементів фінансового механізму, без якого неможливе створення умов для функціонування підприємств, а саме – фінансове забезпечення.

Дослідженню поняття "фінансового забезпечення" присвячено чимало наукових праць. В економічній літературі немає єдиного підходу щодо визначення цього поняття. Думки науковців розходяться при визначенні елементів і форм фінансового забезпечення.

Вагомий внесок у дослідження окремих аспектів фінансового забезпечення підприємств зроблено у працях вітчизняних науковців І.А. Бланка, М.Д. Білик, П.Ю. Буряка, О.Д. Василика, І.В. Зятковського, О.П. Кириленко, М.І. Крупи, В.М. Опаріна, А.М. Поддерогіна, Р.А. Слав'юка, О.О. Терещенка, С.І. Юрія та ін. Проте, зважаючи на значну варіацію в позиціях економістів стосовно цього явища, питання фінансового забезпечення можна вважати актуальним і сьогодні.

Наведено декілька визначень фінансового забезпечення вітчизняними науковцями (табл. 1).

Табл. 1. Визначення фінансового забезпечення вітчизняними науковцями

Автор	Наукова думка автора
1	2
С.І. Юрій, Т.О. Кізима, Н.П. Злепко [17, 41]	Фінансове забезпечення трактується як формування цільових грошових фондів у достатньому розмірі та їх ефективне використання. Автори виділяють п'ять елементів фінансового забезпечення суб'єктів господарювання, а саме: самофінансування (відшкодування витрат на основну діяльність та їх розвиток за рахунок власних джерел); кредитування; бюджетне фінансування; оренда; інвестування
О.П. Кириленко [2, 34]	У складі методів фінансового забезпечення виділяє фінансове регулювання. "Фінансове регулювання діяльності відбувається, в першу чергу і головним чином, через оподаткування ... В умовах ринкової економіки використання адміністративних методів впливу надто обмежене, і тому головний акцент у регулюванні економіки робиться на оподаткуванні"
О.Р. Романенко [14, 18]	"Фінансове забезпечення відтворювального процесу – це покриття затрат за рахунок фінансових ресурсів, акумульованих суб'єктами господарювання і державою"; фінансове забезпечення розширеного відтворення може здійснюватися у таких формах, як бюджетне фінансування, кредитування, самофінансування, оренда (лізинг), інвестування

1	2
В.М. Опарін [6, 56]	Фінансове забезпечення "реалізується на основі відповідної системи фінансування, яке може здійснюватись через самофінансування, кредитування та зовнішнє фінансування" (надання суб'єктам на безповоротній і безоплатній основі)
Д.С. Олійник [5, с. 5]	Звертає увагу на такі засади організації фінансового забезпечення, як "визначення обсягу фінансових ресурсів, науково-обґрунтованого їх прогнозування, створення фінансових резервів, нормативно-правового забезпечення"
О.І. Москаль [4, с. 6-7]	Розглядає механізм фінансового забезпечення як сукупність економічних відносин, що виникають, з приводу пошуку, залучення і ефективного використання фінансових ресурсів та організаційно-управлінських принципів, методів і форм їх впливу на соціально-економічну життєдіяльність територіальних одиниць та господарських суб'єктів. Фінансове забезпечення реалізується через систему фінансування, що може здійснюватися в трьох формах: самофінансування, кредитування і безповоротне фінансування з бюджету
Г.Б. Поліщук [7, 42]	Вважає, "що при визначенні фінансового забезпечення доцільно врахувати такі складові як: мета, завдання, функції, методи, джерела, обсяги фінансових ресурсів, а також діяльність як держави, так і суб'єктів господарювання, що пов'язана з мобілізацією і використанням цих ресурсів ..."
І.Г. Сокириська [11, с. 89-93]	Виділяє "механізм фінансового забезпечення, формування структури капіталу, планування і бюджетування, балансування грошових потоків" і розглядає фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання з позиції необхідності безперервності відтворювальних процесів через формування власних та залучених фінансових ресурсів, пов'язуючи структуру останніх з рівнем фінансової стійкості та ризику в діяльності підприємств
В.І. Оспіщев [16, с. 59]	Розглядає фінансове забезпечення як основний метод фінансового впливу на соціально-економічний розвиток, вказуючи, що "фінансове забезпечення регулюється на основі відповідної системи функціонування, яке може здійснюватись в трьох формах: самофінансування, кредитування, зовнішнє фінансування"
А.М. Ковальова [15, с. 39-41]	Розглядає фінансове забезпечення діяльності підприємства з позиції фінансового механізму і зазначає, що "функція забезпечення підприємства грошовими засобами тісно пов'язана з розподільчою функцією фінансів, яка здійснюється за допомогою фінансового механізму"
В.М. Радіонова [14, с. 35-42]	Під фінансовим забезпеченням розуміє покриття витрат за рахунок фінансових ресурсів, що акумулюються суб'єктами господарювання і державою. Формами фінансового забезпечення виділяє самофінансування, кредитування й державне фінансування, а інструментами механізму фінансового забезпечення склад і структуру його джерел

На основі проведено аналізу існуючих підходів до трактування суті поняття фінансового забезпечення автор виділив і згрупував основні елементи механізму фінансового забезпечення (табл. 2).

Табл. 2. Елементи механізму фінансового забезпечення підприємств

Класифікаційна ознака	Група елементів	Елементи групи
Алгоритм реалізації	Методи фінансового забезпечення	Самофінансування Кредитування Бюджетне фінансування Інвестування Лізинг Страховання
	Важелі	Податки Обов'язкові платежі Норми амортизації Норми використання коштів у бюджетних установах Орендна плата Процент за кредит
	Фінансові стимули	Заохочувальні фонди Податкові пільги Пришвидшена амортизація Бюджетне фінансування пріоритетних сфер економіки
	Фінансові санкції	Штраф Пеня
Вид забезпечення механізму	Нормативно-правове забезпечення	Конституція України Господарський кодекс Закони Верховної Ради Постанови Верховної Ради Укази Президента Постанови уряду Накази міністерств і відомств Статут підприємств Інструкції Норми, нормативи Методичні вказівки Інші нормативні документи
	Джерела фінансового забезпечення	Власні кошти підприємств Кредити банків Залучені кошти підприємств Бюджетні кошти Кошти міжнародних організацій та інститутів Кошти фізичних осіб

Авторське трактування фінансового забезпечення зорієнтоване на покращення кінцевого фінансового результату господарської діяльності – прибутку і розвитку підприємницької діяльності.

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що фінансове забезпечення – це один з важливих елементів фінансового механізму.

Фінансове забезпечення здійснюється за допомогою таких форм, як самофінансування, кредитування і бюджетне фінансування, інвестування, лізинг, страхування.

Перша і основна форма фінансового забезпечення – самофінансування – це ефективне використання власних коштів в процесі господарської діяльності і отримання такого прибутку, який після сплати податкових платежів і зборів, покриття видатків і витрат дасть змогу забезпечити потреби на розширене відтворення. Власний капітал є основною для самофінансування і залежить він від форми власності і може бути приватний, пайовий, акціонерний.

В умовах ринкової економіки кредитування виступає провідною формою фінансового забезпечення і вимагає від господарської діяльності ефективного використання ресурсів.

Бюджетне фінансування, як форма фінансового забезпечення полягає у виділенні державних коштів на безповоротній і безоплатній основі. Основним видом державного фінансування виступають бюджетні асигнування тим неприбутковим сферам діяльності які потребують такого фінансування. Тобто це сьогоденні витрати, метою яких є одержання майбутніх вигод. У ході реалізації цієї мети інвестиційна діяльність спрямована на вирішення найважливіших завдань розвитку підприємств.

Лізинг, маючи своєю суттю комплекс майнових відносин (операції купівлі-продажу, оренди, кредиту та інвестування), що складаються у зв'язку з передачею елементів основного капіталу у тимчасове користування, також є вагомою складовою фінансового забезпечення.

Безперервний процес суспільного відтворення в разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, забезпечується за рахунок грошових фондів, створених в процесі акумуляції фінансових ресурсів при страхуванні.

Кожна з форм має свою особливість застосування. Держава через фінансову політику може впливати на форми фінансового забезпечення.

Фінансове забезпечення передбачає формування та використання фінансових ресурсів підприємств за допомогою оптимізації співвідношення всіх його форм і дає змогу створити такі обсяги фінансових ресурсів господарської діяльності, від яких підприємство мало б змогу функціонувати не тільки беззбитково, але і підвищувати ефективність діяльності та зміцнювати економіку країни загалом.

Література

1. **Василик О.Д.** Теорія фінансів: Підручник. – К.: НІОС, 2001. – 416 с.
2. **Кириленко О.П.** Фінанси: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Тернопіль: Економічна думка, 1998. – 163 с.
3. **Ковалюк О.М.** Фінансовий механізм організацій економіки України (проблеми теорії і практики): Монографія. – Львів: Вид. центр Львівського НУ імені Івана Франка, 2002. – С. 22.
4. **Москаль О.І.** Фінансове забезпечення розвитку агропромислового виробництва регіону (на матеріалах Чернівецької області): Автореф. дис. ... канд. екон. наук. – К., 2001. – 16 с.
5. **Олійник Д.С.** Фінансове забезпечення розвитку сільськогосподарського виробництва: Автореф. дис. ... канд. екон. наук. – К., 2003. – 17 с.
6. **Опарін В.М.** Фінанси (Загальна теорія): Навч. посіб. – 2-ге вид. доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2002. – 240 с.
7. **Погрішук Г.Б.** Фінансове забезпечення охорони навколишнього природного середовища: Автореф. дис. ... канд. екон. наук. – Тернопіль: Тернопільський ДЕУ, 2005. – 192 с.
8. **Поддєрьогін А.М., Буряк Л.Д., Нам Г.Г. та ін.** Фінанси підприємств: Підручник. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 1999. – С. 18.

9. Романенко О.Р. Фінанси: Підручник. – К.: Центр навч. літ-ри, 2004. – 312 с.
10. Сенчаков В.К. Финансовый механизм и его роль в повышении эффективности производства. – М.: Финансы, 1979.
11. Сокириська І.Г. Діагностика фінансового забезпечення діяльності підприємства.// Фінанси України. – 2003, № 1. – С. 89-93.
12. Финансово-кредитные методы повышения эффективности промышленного производства/ С.Я. Огородник та В.М. Федосов, В.М. Опарин и др./ Под ред. д-ра экон. наук С.Я. Огородника. – К., 1990. – 214 с.
13. Финансы, денежное обращение и кредит: Учебн./ Под ред. В.К. Сенчакова, А.И. Архипова. – М.: Изд-во "Проспект", 2000. – 196 с.
14. Финансы. В.М. Родионова, В.Я. Вавилов, Л.И. Гончаренко и др./ Под ред. В.М. Родионовой. – М.: Финансы и статистика, 1993. – 432 с.
15. Финансы: Учебн. пособ./ Под ред. проф. А.М. Ковалевой. – М.: Финансы и статистика, 1998. – С. 39-41.
16. Фінанси: Навч. посіб./ О.П. Близнюк, Л.І. Лачкова, В.І. Оспіщев та ін./ За ред. І.В. Оспіщева. – К.: Знання, 2006. – 415 с. – С. 59.
17. Фінанси: вишкіл студії: Навч. посіб./ За ред. д-р экон. наук, проф. С.І. Юрія. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 357 с.

УДК 330.322

Доц. О.В. Колянко, канд. экон. наук – Львівська КА

ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ

Розглянуто функцію менеджмент-контролю, яка використовується для ефективності використання інвестицій на регіональному рівні.

Assoc. prof. O.V. Kolyanko – L'viv commercial academy

Efficiency control perfection of investments using

The function of management-control is examined which is used for investments efficiency at regional level.

Високі темпи економічного зростання можливі як наслідок інвестиційної активності. Інвестиції в економіку мають перевищувати темпи збільшення ВВП, забезпечуючи належний рівень капіталомісткості.

Наявний кризовий стан більшості галузей національної економіки безпідставно пояснюють відсутністю інвестицій. Натомість не завжди отримані на реалізацію відповідного проекту інвестиції приводять до позитивних зрушень у галузі чи господарстві регіону загалом. Причиною цього є низька ефективність використання залучених інвестицій, що вимагає постійного контролю здійснюваних в регіоні інвестиційних проектів.

Перед тим як приймати інвестиційні рішення, будь-який професійний інвестор повинен:

- перевірити достовірність наданої фінансової та іншої інформації;
- знайти підтвердження положенням, закладеним у бізнес-плані;
- переконатися у правильності оформлення всіх необхідних документів в тому числі на предмет їх відповідності чинному законодавству;
- переконатися в тому, що керівники компанії є тими людьми, які здатні реалізувати стратегію і забезпечити досягнення поставлених цілей.

Цей етап називають перевіркою належної доброчесності [1].